

**ANALISIS ISTI'ARAH
DALAM KITAB *RIYA:D AL-SA:LIHI:N***

MOHAMAD SYUKRI BIN ABDUL RAHMAN

**FAKULTI BAHASA DAN LINGUISTIK
UNIVERSITI MALAYA
KUALA LUMPUR
MEI 2010**

**ANALISIS ISTI'ARAH
DALAM KITAB *RIYA:D AL-SA:LIHI:N***

**DISEDIAKAN OLEH :
MOHAMAD SYUKRI BIN ABDUL RAHMAN**

**FAKULTI BAHASA DAN LINGUISTIK
UNIVERSITI MALAYA
KUALA LUMPUR
MEI 2010**

**ANALISIS ISTI'ARAH
DALAM KITAB *RIYA:D AL-SA:LIHI:N***

DISEDIAKAN OLEH :

MOHAMAD SYUKRI BIN ABDUL RAHMAN

**TESIS DISERAHKAN UNTUK MEMENUHI
KEPERLUAN BAGI
IJAZAH DOKTOR FALSAFAH**

**FAKULTI BAHASA DAN LINGUISTIK
UNIVERSITI MALAYA
KUALA LUMPUR**

MEI 2010

**ANALISIS ISTI'ARAH
DALAM KITAB *RIYA:D AL-SA:LIHI:N***

DISEDIAKAN OLEH :

MOHAMAD SYUKRI BIN ABDUL RAHMAN

**KAJIAN INI DIKEMUKAKAN KEPADA
UNIVERSITI MALAYA UNTUK MEMENUHI
KEPERLUAN BAGI
IJAZAH TINGGI DOKTOR FALSAFAH**

**FAKULTI BAHASA DAN LINGUISTIK
UNIVERSITI MALAYA
KUALA LUMPUR
MEI 2010**

UNIVERSITI MALAYA
PERAKUAN KEASLIAN PENULISAN

Nama: **Mohamad Syukri Abdul Rahman**

(No. K.P : 681102-71-5389)

No. Pendaftaran/Matrik: **THA060005**

Nama Ijazah: **Doktor Falsafah**

Tajuk Kertas Projek/Laporan Penyelidikan/Disertasi/Tesis (“Hasil Kerja ini”):

Analisis Isti`arah Dalam Kitab *Riya:d al-Sa:lihi:n*

Bidang Penyelidikan: **Balaghah**

Saya dengan sesungguhnya dan sebenarnya mengaku bahawa:

- (1) Saya adalah satu-satunya pengarang/penulis Hasil Kerja ini;
- (2) Hasil kerja ini adalah asli;
- (3) Apa-apa penggunaan mana-mana hasil kerja yang mengandungi hak cipta telah dilakukan secara urusan yang wajar dan bagi maksud yang dibenarkan dan apa-apa petikan, ekstrak, rujukan atau pengeluaran semula daripada atau kepada mana-mana hasil kerja yang mengandungi hakcipta telah dinyatakan dengan sejelasnya dan secukupnya dan satu pengiktirafan tajuk hasil kerja tersebut dan pengarang/penulisnya telah dilakukan di dalam Hasil Kerja ini.
- (4) Saya tidak mempunyai apa-apa pengetahuan sebenar atau patut semunasabahnya tahu bahawa penghasilan Hasil Kerja ini melanggar suatu hakcipta hasil kerja yang lain;
- (5) Saya dengan ini menyerahkan kesemua dan tiap-tiap hak yang terkandung di dalam hakcipta Hasil Kerja ini kepada Universiti Malaya(“UM”) yang seterusnya mula dari sekarang adalah tuan punya kepada hakcipta di dalam Hasil Kerja ini dan apa-apa pengeluaran semula atau penggunaan dalam apa jua bentuk atau dengan apa jua cara sekalipun adalah dilarang tanpa terlebih dahulu mendapat kebenaran bertulis dari UM;
- (6) Saya sedar sepenuhnya sekiranya dalam masa penghasilan Hasil Kerja ini saya telah melanggar suatu hakcipta hasil kerja yang lain sama ada dengan niat atau sebaliknya, saya boleh dikenakan tindakan undang-undang atau apa-apa tindakan lain sebagaimana yang diputuskan oleh UM.

Tandatangan Calon

Tarikh: 21 Mei 2010

Diperbuat dan sesungguhnya diakui di hadapan saya,

Tandatangan Saksi

Tarikh: 21 Mei 2010

Nama: **Dr. Haji Mohammad bin Seman**

Jawatan: Penelia Tesis

PENGHARGAAN

Bismillahirrahmanirrahim. Alhamdulillah bersyukur kehadiran Allah SWT atas rahmat dan inayatNya, dapat disempurnakan kajian ini dengan jayanya. Selawat dan salam ke atas junjungan besar Nabi Muhammad s.a.w. yang telah membawa rahmat keseluruhan alam. Demikian juga ucapan selawat dan salam ke atas seluruh ahli keluarga dan para sahabat baginda.

Terima kasih diucapkan kepada Dr. Haji Mohammad bin Seman, penyelia kajian ini, merangkap Ketua Jabatan Bahasa Arab dan Bahasa-bahasa Timur Tengah, Fakulti Bahasa dan Linguistik, pihak pengurusan Kolej Universiti Islam Antarabangsa Selangor yang telah memberi peluang kepada pengkaji menjayakan kajian ini dengan baik melalui skim SLAK.

Setinggi-tinggi terima kasih dan penghargaan juga ditujukan kepada Dekan Fakulti Bahasa dan Linguistik, Universiti Malaya, Profesor Dr. Zuraidah binti Mohd Don, Dekan Institut Pengajian Siswazah, Universiti Malaya, Profesor Datin Dr. Norhanom binti Abdul Wahab, Timbalan Dekan Ijazah Tinggi dan Penyelidikan, Fakulti Bahasa dan Linguistik, Dr. Jawakhir binti Mior Jaafar, semua warga kerja Bahagian Ijazah Tinggi, Fakulti Bahasa dan Linguistik dan Institut Pengajian Siswazah, Universiti Malaya.

Seterusnya ucapan terima kasih dan penghargaan ditujukan kepada pihak Perpustakaan Pendeta UM, Perpustakaan Tun Seri Lanang UKM, Perpustakaan Yayasan Kepimpinan Perdana Putrajaya dan Perpustakaan Pusat Kejiranan Presint 8 dan 9 Putrajaya,

Perpustakaan Jabatan Kehakiman Syariah Malaysia Putrajaya, rakan-rakan dan individu-individu yang telah membantu menjayakan kajian ini.

Ucapan setinggi-tinggi penghargaan buat ayahanda dan bonda serta ayah dan ibu mertua tercinta, guru-guru penyuluh hidup, isteri yang setia, anak-anak permata hati, abang-abang yang mulia, dan sanak saudara pemangkin semangat.

Semoga Allah SWT memberi ganjaran setimpal ke atas segala kebaikan yang dicurahkan dan semoga kejayaan ini menjadi titik tolak kepada kejayaan pengkaji seterusnya dalam bidang penulisan dan penyelidikan yang akan memberi kebaikan berterusan kepada semua.

Mohamad Syukri bin Abdul Rahman
Jabatan Bahasa dan Kesusasteraan Arab,
Fakulti Bahasa Moden dan Komunikasi,
Kolej Universiti Islam Antarabangsa Selangor,
Bandar Seri Putra, 43600 Bangi,
Selangor Darul Ehsan

Jamadilakhir 1431H / Mei 2010

DEDIKASI

Ayahanda dan Bonda

“Harapan dan cita-citamu merupakan semangat dan keazaman”

Guru-guru

“Cahayamu tidak pernah padam. Kamu adalah pembimbing manusia sejagat”

Isteri dan Anak-anakku

“Kalian adalah permata dan penawar hati. Penyemarak perjuangan”

Pencinta Bahasa al-Quran

“Inspirasimu adalah harapan dan usahamu adalah perjuangan”

KANDUNGAN

<u>PERKARA</u>	<u>HALAMAN</u>
PERAKUAN	ii
ABSTRAK	iii
ABSTRACT	v
PENGHARGAAN	vii
DEDIKASI	ix
KANDUNGAN	x
SENARAI JADUAL	xviii
SENARAI SINGKATAN KATA	xxi
TRANSLITERASI HURUF ARAB KE HURUF RUMI	xxv
SENARAI LAMPIRAN	xxvii

BAB SATU

Pengenalan

1.0	Pendahuluan	1
1.1	Kepentingan Kajian	2
1.2	Permasalahan Kajian	2
1.3	Skop Dan Batasan Kajian	4
1.4	Metodologi Kajian	5
1.5	Objektif Kajian	8
1.6	Persoalan Kajian	9
1.7	Kajian Terdahulu	10
1.8	Rangka Kajian	33

1.9	Penutup	36
-----	---------	----

BAB DUA

PENGENALAN IMAM AL-NAWAWI: DAN KITAB *RIYA:D AL-SA:LIHI:N*

2.0	Pendahuluan	37
2.0.1	Pengenalan Ringkas Tentang Imam Al-Nawawi:	37
2.0.2	Perkembangan Politik Pada Zaman Imam Al-Nawawi:	38
2.0.3	Perkembangan Ilmu Pada Zaman Imam Al-Nawawi:	42
2.1	Biografi Imam Al-Nawawi:	46
2.1.1	Nama Dan Salasilah Keturunan Imam Al-Nawawi:	46
2.1.2	Kelahiran, Riwayat Hidup Semasa Kecil, Dewasa Dan Kewafatan	48
2.1.3	Mazhab Imam al-Nawawi:	56
2.1.4	Guru Imam al-Nawawi:	56
2.1.4.1	Guru-guru Imam al-Nawawi: dalam Bidang Ilmu Fiqah	58
2.1.4.2	Guru-guru Beliau dalam Bidang Usul al-Fiqh	61
2.1.4.3	Guru-guru Beliau dalam Bidang Hadis	62
2.1.4.4	Guru-guru Imam al-Nawawi: dalam Bidang Bahasa Arab, Nahu dan al-Tasri:f	63
2.1.5	Murid-murid Imam al-Nawawi:	64
2.1.6	Hasil Karya Penulisan Imam al-Nawawi:	66
2.1.7	Kepakaran dan Sumbangan al-Nawawi: dalam Bidang Keilmuan	70
2.1.7.1	Kepakaran dan Sumbangan al-Nawawi: kepada Hadis	70

2.1.7.2	Kepakaran dan Sumbangan Imam al-Nawawi: dalam Bidang Fiqah	72
2.1.7.3	Kepakaran dan Sumbangan Imam al-Nawawi: kepada Bahasa Arab	76
2.1.8	Percubaan Imam al-Nawawi: dalam Mempelajari Perubatan	77
2.1.9	Perwatakan dan Sikap	78
2.1.10	Kekeramatan Imam al-Nawawi:	79
2.1.11	Peranannya dalam Masyarakat	80
2.1.12	Pengaruh Imam al-Nawawi: Terhadap Masyarakat Malaysia	84
2.2	Pengenalan Kitab <i>Riya:d al-Sa:lihi:n</i>	89
2.2.1	Maksud <i>Riya:d al-Sa:lihi:n</i> dan Kandungannya	90
2.2.2	Masa dan Tempat Penulisan	91
2.2.3	Sebab dan Tujuan Penulisan	91
2.2.4	Ciri-ciri Kitab <i>Riya:d al-Sa:lihi:n</i>	93
2.2.5	Metodologi Imam al-Nawawi: dalam Penulisan Kitab <i>Riya:d al-Sa:lihi:n</i>	93
2.2.6	Metodologi Imam al-Nawawi: dalam pengambilan hadis	96
2.2.7	Sambutan Ulama Terhadap Kitab <i>Riya:d al-Sa:lihi:n</i>	98
2.3	Penutup	101

Bab Tiga

Landasan Teori *Bala:ghat al-Hadi:th* dan *al-'Isti'a:rat*

3.0	Pendahuluan	102
3.1	Bahagian I (<i>Bala:ghat al-Hadi:th</i>)	102
3.1.1	Pengenalan <i>al-Bala:ghat</i>	102
3.1.1.1	Definisi <i>al-Fasa:hat</i> dan <i>al-Bala:ghat</i>	102
3.1.1.2	Unsur-unsur <i>al-Bala:ghat</i> Dari Segi Istilah	106

3.1.1.3	<i>Al-Bala:ghat</i> Di Sisi Ulama Bahasa	107
3.1.1.4	Alat Kepada <i>al-Bala:ghat</i>	109
3.1.1.5	Sejarah Perkembangan Ilmu Balaghah	110
3.1.2	Pengenalan Hadis	115
3.1.2.1	Definisi Hadis dan Sunah	115
3.1.2.2	Perbezaan Di antara <i>al-Hadi:th al-Qudsi:</i> dan <i>al-Hadi:th al-Nabawi:</i>	118
3.1.2.3	Perbezaan Di antara <i>al-Hadi:th al-Qudsi:</i> dan al-Quran	119
3.1.2.4	Pengistilahan <i>al-Baya:n al-Nabawi:</i>	120
3.1.3	Peranan Hadis dalam Kajian Bahasa Arab	125
3.1.4	<i>Bala:ghat al-Hadi:th</i>	136
3.1.4.1	Balaghah Hadis Rasulullah s.a.w.	136
3.1.4.2	Kedudukan Rasulullah Di Kalangan Sasterawan Arab	142
3.1.4.3	Bidang-bidang Balaghah Hadis	150
3.1.4.4	Ciri-ciri Balaghah Hadis Rasulullah s.a.w	158
3.1.4.5	Keistimewaan Balaghah hadis	162
3.2	Bahagian II (<i>Al-'Isti'a:rat</i>)	165
3.2.1	Definisi <i>al-'Isti'a:rat</i>	165
3.2.1.1	<i>Al-'Isti'a:rat</i> Dari Segi Bahasa	165
3.2.1.2	<i>Al-'Isti'a:rat</i> Dari Segi Istilah	166
3.2.2	<i>Al-'Isti'a:rat</i> dan Aspek-aspek Penting Berkaitan dengannya	170
3.2.2.1	Rukun-rukun <i>al-'Isti'a:rat</i>	170
3.2.2.2	<i>'Ala:qat al-'Isti'a:rat (al-ja:mi')</i>	170
3.2.2.3	<i>Qari:nat al-'Isti'a:rat</i>	171
3.2.2.4	<i>Al-'Isti'a:rat</i> dan <i>al-Tashbi:h</i>	172

3.2.2.5	<i>Adakah Al-'Isti^ca:raṭ Maja:z Lughawi: atau Maja:z ^cAqli:</i>	173
3.2.2.6	<i>Ketetapan Makna al-'Isti^ca:raṭ</i>	175
3.2.2.7	<i>Al-'Isti^ca:raṭ Pada Nama-nama Khas</i>	175
3.2.2.8	<i>Faktor-faktor Penggunaan Al-'Isti^ca:raṭ</i>	176
3.2.2.9	<i>Perkara-perkara yang Menentukan Keindahan Al-'Isti^ca:raṭ</i>	177
3.2.2.10	<i>Nilai al-'Isti^ca:raṭ Dari Segi Balaghah</i>	178
3.2.3	<i>Bahagian-bahagian al-'Isti^ca:raṭ</i>	183
3.2.3.1	<i>Pembahagian Pertama al-'Isti^ca:raṭ</i>	184
3.2.3.2	<i>Pembahagian Kedua Al-'Isti^ca:raṭ</i>	187
3.2.3.3	<i>Pembahagian Ketiga al-'Isti^cia:raṭ</i>	189
	<i>(Al-'Isti^cia:raṭ al-Tasri:hiyyaṭ dan al-'Isti^cia:raṭ al-Makniyyaṭ)</i>	
3.2.3.3.1	<i>Pengenalan al-'Isti^ca:raṭ al-Tasri:hiyyaṭ dan al-'Isti^ca:raṭ al-Makniyyaṭ</i>	189
3.2.3.3.2	<i>Perselisihan Ulama Tentang al-'Isti^ca:raṭ al-Makniyyaṭ</i>	193
3.2.3.3.3	<i>Kedudukan al-'Isti^ca:raṭ al-Tasri:hiyyaṭ Dan al-'Isti^ca:raṭ al-Makniyyaṭ Dalam Menyampaikan Maksud</i>	194
3.2.3.4	<i>Pembahagian Keempat al-'Isti^ca:raṭ</i>	195
3.2.3.5	<i>Pembahagian Kelima al-'Isti^ca:raṭ</i>	199
	<i>(Al-'Isti^ca:raṭ al-'Asliyyaṭ dan al-'Isti^ca:raṭ al-Tab^ciyyaṭ)</i>	
3.2.3.6	<i>Pembahagian Keenam al-'Isti^ca:raṭ</i>	204
	<i>(Al-'Isti^ca:raṭ al-Tamthi:liyyaṭ)</i>	
3.2.3.6.1	<i>Pengenalan al-'Isti^ca:raṭ al-Tamthi:liyyaṭ</i>	204
3.2.3.6.2	<i>Al-'Isti^ca:raṭ al-Tamthi:liyyaṭ dan al-Maja:z al-Mursal al-Murakkab</i>	207

3.2.3.6.3	Perbezaan Di antara <i>al-'Isti'ā:rat</i> <i>al-Tamthi:liyyat</i> , <i>al-Tashbi:h</i> <i>al-Tamthi:liyy</i> dan <i>al-Tashbi:h al-Damniyy</i>	210
3.2.3.7	Pembahagian Ketujuh <i>al-'Isti'ā:rat</i> (<i>Al-'Isti'ā:rat</i> Berdasarkan <i>al-Ja:mi'</i>)	212
3.2.3.8	Pembahagian Kelapan <i>al-'Isti'ā:rat</i> (<i>Al-'Isti'ā:rat</i> Berdasarkan <i>al-Lawa:zim</i>)	219
3.2.3.8.1	Pengenalan	219
3.2.3.8.2	Perkara-perkara yang Berkaitan dengan Ketiga-tiga <i>al-'Isti'ā:rat</i> di atas dan Kedudukannya dari Segi Balaghah	223
3.3	Penutup	224

Bab Empat

Analisis *al-'Isti'ā:rat* Dalam Hadis-hadis Kitab *Riya:d al-Sa:lihi:n*

4.0	Pendahuluan	226
4.1	<i>Al-'Isti'ā:rat</i> dalam Hadis-hadis Kitab <i>Riya:d al- Sa:lihi:n</i> Bersumberkan Kitab-kitab Syarah Hadis dan Balaghah	227
4.2	Analisis <i>al-'Isti'ā:rat</i> dalam Hadis-hadis Kitab <i>Riya:d al- Sa:lihi:n</i>	266
4.3	Penutup	318

BAB LIMA

Keberkesanan Teori *al-'Isti'ā:rat* dalam Penghayatan Makna Hadis-hadis Kitab *Ria:d al-Sa:lihi:n* di Kalangan Ulama Semenanjung Malaysia

5.0	Pendahuluan	319
5.1	Rangka Kerja Teori dan Pelaksanaan Kajian	319
5.2	Analisis Soal Selidik	323
5.2.1	Analisis Soal Selidik Untuk Guru	323

5.2.1.1	Bahagian A : Latar Belakang Guru	323
5.2.1.1.1	Rumusan Analisis Soal Selidik Untuk Guru Bahagian A	330
5.2.1.2	Bahagian B Persoalan Kajian	332
5.2.1.2.1	Analisis Mengikut Item	332
5.2.1.2.2	Analisis Soal Selidik Untuk Guru Berdasarkan Kategori Soalan	343
5.2.1.2.3	Rumusan Analisis Soal Selidik Untuk Guru Bahagian B	345
5.2.2	Analisis Soal Selidik Untuk Pelajar	347
5.2.2.1	Bahagian A Latar Belakang Pelajar	347
5.2.2.1.1	Rumusan Analisis Soal Selidik Untuk Pelajar Bahagian A	355
5.2.2.2	Bahagian B Persoalan Kajian	357
5.2.2.2.1	Analisis Mengikut Item	357
5.2.2.2.2	Analisis Soal Selidik Untuk Pelajar Berdasarkan Kategori Soalan	367
5.2.2.2.3	Rumusan Analisis Soal Selidik Untuk Pelajar (Bahagian B)	369
5.3	Penutup	371

BAB 6

Kesimpulan dan Penutup

6.0	Pendahuluan	374
6.1	Rumusan Kajian	374
6.1.1	Riwayat Hidup, Ketokohan dan Kewibawaan Imam Al-Nawawi: Dalam Bidang Keilmuan	374
6.1.2	Kewibawaan Kitab <i>Riya:d al-Sa:lihi:n</i>	380
6.1.3	Kedudukan Balaghah Hadis Rasulullah s.a.w, Ciri-ciri dan Keistimewaannya	383

6.1.4	Maksud <i>al-'Isti'ā:raṭ</i> , Unsur-unsur Penting Berkaitan dengannya, Fungsi dan Kesannya dalam Menyampaikan Maksud dan Pembahagiannya	387
6.1.5	<i>Al-'Isti'ā:raṭ</i> dalam Hadis-hadis Kitab <i>Riya:d al-Sa:lihi:n</i>	395
6.1.6	Keberkesanan Teori <i>al-'Isti'ā:raṭ</i> dalam Penghayatan Makna Hadis-hadis Kitab <i>Riya:d al-Sa:lihi:n</i> di Kalangan Guru-guru Kitab Tersebut di Semenanjung Malaysia	397
6.2	Cadangan	400
6.3	Cadangan Penyelidikan Lanjutan	402
6.4	Kesimpulan	403
	Bibliografi	405
	Lampiran	
	Lampiran I Hadis-hadis Berkaitan <i>al-'Isti'ā:raṭ</i> dan Sumber Rujukan Analisis <i>al-'Isti'ā:raṭ</i>	413
	Lampiran II Daftar Istilah Balaghah Arab	457
	Lampiran III Daftar Istilah <i>Ulu:m Al-Hadi:th</i>	472
	Lampiran IV Makna Perkataan-perkataan Arab bagi Data Analisis (Dalam Jadual 4.1)	476
	Lampiran V Borang Soal Selidik Keberkesanan Teori <i>al-'Isti'ā:raṭ</i> dalam Penghayatan Makna Hadis-hadis Kitab <i>Riya:d al-Sa:lihi:n</i> di Kalangan Guru-guru Kitab Tersebut di Semenanjung Malaysia	495
	Muka Hadapan Borang Soal Selidik untuk Guru dan Pelajar	503

SENARAI JADUAL

NO.	TAJUK JADUAL	HALAMAN
2.1	Sumber Hadis-hadis Kitab <i>Riya:d al-Sa:lihi:n</i>	96
4.1	<i>Al-'Isti'arar</i> dalam Hadis-hadis Kitab <i>Riya:d al-Sa:lihi:n</i> Bersumberkan Kitab-kitab Syarah Hadis dan Balaghah	230
4.2	Peratusan jenis-jenis <i>al-'Isti'arar</i> Dalam Hadis-hadis Kitab <i>Riya:d al-Sa:lihi:n</i>	263
5.1	Taburan Responden Mengikut Jantina	323
5.2	Taburan Responden Mengikut Umur	324
5.3	Taburan Responden Mengikut Kelulusan	324
5.4	Taburan Responden Mengikut Institusi Tempat Belajar	325
5.5	Taburan Responden Mengikut Pengkhususan	325
5.6	Taburan Responden Mengikut Diploma Pendidikan	326
5.7	Taburan Responden Mengikut Pekerjaan	326
5.8	Taburan Responden Mengikut Bidang Pengajaran di Institusi Tempat	327
5.9	Taburan Responden Mengikut Tempoh Waktu Penglibatan dalam Pengajaran Kitab <i>Riya:d al-Sa:lihi:n</i>	327
5.10	Taburan Responden Mengikut Teks Pengajaran yang Digunakan	328
5.11	Taburan Responden Mengikut Buku Rujukan	329
5.12	Taburan Responden Mengikut Sebab Memilih Kitab <i>Riya:d al-Sa:lihi:n</i>	329
5.13	Dapatan Item 1	332
5.14	Dapatan Item 2	333
5.15	Dapatan Item 3	333
5.16	Dapatan Item 4	334
5.17	Dapatan Item 5	335

5.18	Dapatan Item 6	335
5.19	Dapatan Item 7	336
5.20	Dapatan Item 8	336
5.21	Dapatan Item 9	337
5.22	Dapatan Item 10	337
5.23	Dapatan Item 11	338
5.24	Dapatan Item 12	338
5.25	Dapatan Item 13	339
5.26	Dapatan Item 14	339
5.27	Dapatan Item 15	340
5.28	Dapatan Item 16	340
5.29	Dapatan Item 17	341
5.30	Dapatan Item 18	341
5.31	Dapatan Item 19	342
5.32	Dapatan Item 20	342
5.33	Dapatan Soal Selidik untuk Guru Berdasarkan Kategori	343
5.34	Dapatan Soal Selidik Bahagian 1, 2, 3, 4, 5 dan 7	345
5.35	Taburan Responden Mengikut Jantina	347
5.36	Taburan Responden Mengikut Umur	348
5.37	Taburan Responden Mengikut Bidang Pekerjaan	348
5.38	Taburan Responden Mengikut Kelulusan Tertinggi	349
5.39	Taburan Responden Mengikut Institusi Pengajian	350
5.40	Taburan Responden Mengikut Sebab Utama Mempelajari Kitab <i>Riya:d al-Sa:lihi:n</i>	351
5.41	Taburan Responden Mengikut Status di dalam Kelas	352

5.42	Taburan Responden Mengikut Tempoh Waktu Penglibatan dalam Pengajian Kitab <i>Riya:d al-Sa:lihi:n</i>	352
5.43	Taburan Responden Mengikut Teks Pembelajaran yang Digunakan	353
5.44	Taburan Responden Mengikut Tahap Pemahaman Terhadap Matapelajaran Berkaitan	353
5.45	Taburan Responden Mengikut Pandangan Mereka tentang Keberkesanan Matapelajaran Berkaitan dalam Pembentukan Sahsiah	354
5.46	Taburan Responden Mengikut Pengalaman dalam Pengajian Kitab <i>Riya:d al-Sa:lihi:n</i>	354
5.47	Dapatan Item 1	358
5.48	Dapatan Item 2	358
5.49	Dapatan Item 3	359
5.50	Dapatan Item 4	359
5.51	Dapatan Item 5	360
5.52	Dapatan Item 6	360
5.53	Dapatan Item 7	361
5.54	Dapatan Item 8	361
5.55	Dapatan Item 9	362
5.56	Dapatan Item 10	362
5.57	Dapatan Item 11	363
5.58	Dapatan Item 12	364
5.59	Dapatan Item 13	364
5.60	Dapatan Item 14	365
5.61	Dapatan Item 15	365
5.62	Dapatan Item 16	366
5.63	Dapatan Item 17	366

5.64	Dapatan Item 18	367
5.65	Dapatan Soal Selidik untuk Pelajar Berdasarkan Kategori	368
5.66	Dapatan Soal Selidik Bahagian 1, 3 dan 4	370

SINGKATAN KATA

'A	: <i>musta^ca:r</i> (مستعار)
'AL	: <i>musta^ca:r lahu</i> (مستعار له)
'AM	: <i>musta^ca:r minh</i> (مستعار منه)
a.s.	: <i>'alayh al-sala:m</i>
Bil	: bilangan
c	: cetakan
Dr.	: Doktor
ed.	: editor
<i>et al.</i>	: terdapat editor lain selain editor pertama. Ia juga bermaksud terdapat beberapa nama penulis selain dari penulis pertama
F'	: <i>fi^cl</i> (فعل)
Prof.	: Profesor
h.	: halaman
H	: hijriyyah
H	: hadis
'I	: <i>'Isti^ca:ra_t</i> (استعارة)
'IA	: <i>'Isti^ca:ra_t 'Asliyya_t</i> (استعارة اصليّة)
'IB	: <i>'Isti^ca:ra_t Tab^ciyya_t</i> (استعارة تبعية)
'IBD	: <i>'Isti^ca:ra_t Ba^ci:da_t</i> (استعارة بعيدة)
<i>Ibid</i>	: rujukan berturut-turut
'I dan J	: <i>'Isti^ca:ra_t dan Ja:mi^c</i>
'IH	: <i>'Isti^ca:ra_t Tahqi:qiyya_t</i> (استعارة تحقيقيّة)

- 'IKH : 'Isti^ca:raṭ Takhyi:liyyat (استِعَارَة تَخْيِيلِيَّة)
- 'ILJ'AT : 'Isti^ca:raṭ Laha: Ja:mi^c Muta^calliq Bi Ta^cri:f
al- Mushabbah Wa al-Mushabbahbih
(استِعَارَة لَهَا جَامِعٌ مَتَعَلِّقٌ بِتَعْرِيفِ الْمَشْبَهِ وَالْمَشْبَهِ بِهِ)
- 'ILJHSK : 'Isti^ca:raṭ Laha: Ja:mi^c Yusbih Sifaṭ Mushtarakaṭ Bayna
al-Mushabbah Wa al-Mushabbahbih
(استِعَارَة لَهَا جَامِعٌ يَصْبِحُ صِفَةً مَشْتَرَكَةً بَيْنَ الْمَشْبَهِ وَالْمَشْبَهِ بِهِ)
- 'ILJQ : 'Isti^ca:raṭ Laha: Ja:mi^c Ma^cqu:l (استِعَارَة لَهَا جَامِعٌ مَعْقُولٌ)
- 'ILJSQ : 'Isti^ca:raṭ Laha: Ja:mi^c Mahsu:s Wa Ma^cqu:l
(استِعَارَة لَهَا جَامِعٌ مَحْسُونٌ وَمَعْقُولٌ)
- 'ILJS : 'Isti^ca:raṭ Laha: Ja:mi^c Mahsu:s
(استِعَارَة لَهَا جَامِعٌ مَحْسُونٌ)
- 'ILJ'UD : 'Isti^ca:raṭ Laha: Ja:mi^c Muntazi^c Min Muta^caddid
(استِعَارَة لَهَا جَامِعٌ مُنْتَزِعٌ مِنْ مَتَعَدِّدٍ)
- 'I M : 'Isti^ca:raṭ Makniyyat (استِعَارَة مَكْنِيَّة)
- 'I MF : 'Isti^ca:raṭ Mufradat (استِعَارَة مُفْرَدَة)
- 'IMR : 'Isti^ca:raṭ Murakkabat (استِعَارَة مَرَكَبَة)
- 'IN : 'Isti^ca:raṭ Ina:diyyat (استِعَارَة عِنَادِيَّة)
- 'IQLQ : 'Isti^ca:raṭ Ma^cqu:l Li Ma^cqu:l (استِعَارَة مَعْقُولٍ لِمَعْقُولٍ)
- 'IQLS : 'Isti^ca:raṭ Ma^cqu:l Li Mahsu:s (استِعَارَة مَعْقُولٍ لِمَحْسُونٍ)
- 'IQR : 'Isti^ca:raṭ Qari: baṭ (استِعَارَة قَرِيْبَة)
- 'IR : 'Isti^ca:raṭ Mujarradat (استِعَارَة مُجَرَّدَة)
- 'ISD : 'Ism al-Tafdi:l (اسم التفضيل)

'ISH	: 'Isti ^c a:rat _u Murashshahat _u (استِعَارَة مَرشحة)
'IS'I	: 'Ism al-Fa: ^c il (اسم الفاعِل)
'ISJ	: 'Ism al-Ja:mid (اسم الجامِد)
'ISLQ	: 'Isti ^c a:rat _u Mahsu:s Li Ma ^c qu:l (استِعَارَة مَحسوسٍ لِمَعقُولٍ)
'ISLQLJD	: 'Isti ^c a:rat _u Mahsu:s Li Ma ^c qu:l Laha: Ja:mi ^c Muta ^c addid (استِعَارَة مَحسوسٍ لِمَعقُولٍ لَهَا جَامِعٌ مَتَعَدِّدٌ)
'ISLS	: 'Isti ^c a:rat _u Mahsu:s Li Mahsu:s (استِعَارَة مَحسوسٍ لِمَحسوسٍ)
'ISMT	: 'ism al-mushtaq (اسم المَشْتَق)
'IS'U	: 'Ism Maf ^c u:l (اسم المَفْعُولِ)
'IT	: 'Isti ^c a:rat _u Tasri:hiyyat _u (استِعَارَة تَصْرِيحِيَّة)
'IT	: 'Isti ^c a:rat _u Mutlaqat _u (استِعَارَة مُطْلَقَة)
'ITH	: 'Isti ^c a:rat _u Tamthi:liyyat _u (استِعَارَة تَمثِيلِيَّة)
'IW	: 'Isti ^c a:rat _u Wifa:qiyyat _u (استِعَارَة وِفاقِيَّة)
J	: ja:mi ^c (جامِع)
j	: juzuk
J'UD	: Ja:mi ^c Muntazi ^c Min Muta ^c addid (جامِعٌ مُنْتزِعٌ مِنْ مَتَعَدِّدٍ)
K	: Kina:ya _u t (كِنَايَة)
L	: mula:'im (مَلَائِم)
LF	: mula:'im al-tarafayn (مَلَائِم الطَّرْفَيْنِ)
LMB	: mula:'im al-mushabbahih (مَلَائِم المَشْبَه بِه)
LMH	: mula:'im al-mushabbah (مَلَائِم المَشْبَه)
M	: masihi

m	: meninggal dunia
MB	: masjid Bandar
MB	: <i>al-mushabbahih</i> (المشبه به)
MH	: <i>al-mushabbah</i> (المشبه)
Op.cit	: rujukan berselang
Q	: <i>qari:nat</i> (قرينة)
QH	: <i>qari:nat ha:liyat</i> (قرينة حالية)
r.a.	: <i>radiya 'Alla:h^canhu</i>
s.	: suntingan
s.a.w.	: <i>salla: 'Alla:h^calayh wa sallam</i>
SD	: <i>masdar</i> (مصدر)
Sic	: penulis sedar terdapatnya ketidaksempurnaan pada petikan berkenaan
SSH	: <i>Sifat al-Mushabbahat</i> (صفة المشبهة)
SWT	: <i>subha:nah wa ta^ca:la:</i>
ter.	: terjemahan
t.p	: tanpa penerbit
TSH	: <i>Tashbi:h</i> (تشبيه)
t.t.	: tanpa tarikh
t.t.p	: tanpa tempat terbit
Z	: <i>la:zim</i> (لازم)
ZW	: <i>la:zim ma^cnawiyy</i> (لازم معنوي)

SENARAI TRANSLITERASI*

(A) Konsonan

ا	-
ب	b
ت	t
ث	th
ج	j
ح	h
خ	kh
د	d
ذ	dh
ر	r
ز	z
س	s
ش	sh
ص	s
ض	d
ط	t
ظ	z
ع	c
غ	gh
ف	f
ق	q
ك	k
ل	l
م	m
ن	n

و	h
ء	w
ي	a
ة	y
	ṭ

(B) Vokal

Pendek		Panjang		Diftong	
	a	ا —	a:	اي —	ay
	i	ي —	i:	او —	aw
	u	و —	u:		

* berdasarkan *Pedoman Transliterasi Ejaan Arab ke Melayu* yang diterbitkan oleh Jabatan Bahasa Arab dan Bahasa-bahasa Timur Tengah, Fakulti Bahasa dan Linguistik, Universiti Malaya (2009)

SENARAI LAMPIRAN

NO. DAN TAJUK	HALAMAN
Lampiran I Hadis-hadis Berkaitan <i>al-'Isti' a:rat</i> dan Sumber Rujukan Analisis <i>al-'Isti' a:rat</i>	413
Lampiran II Daftar Istilah Balaghah Arab	457
Lampiran III Daftar Istilah <i>'Ulu:m Al-Hadi:th</i>	472
Lampiran IV Makna Perkataan-perkataan Arab di dalam Jadual 4.1	476
Lampiran V Borang Soal Selidik Keberkesanan Teori <i>al-'Isti' a:rat</i> dalam Penghayatan Makna Hadis-hadis Kitab <i>Ria:d al-Sa:lihi:n</i> Di Kalangan Guru-guru Kitab Tersebut di Semenanjung Malaysia	495